

Mgr Maria Jankowska zaprezentowała interesujące informacje dotyczące realizacji badań prowadzonych w ostatnich latach na terenie kompleksów średnio-wiecznego miasta i otaczającego go terytorium przetrwałej w Nieszawach; mgr. Jankowska

Dr Andrzej J. Kłopoty przedstawił rozprawę na drugą część dnia sesji plenarnej. Mgr Teresa Ławenderka omówiła aktualny stan badań z okresu renesansu w granicach śródmieścia wyczerpująco, przedstawiła interesujące, w tym czasie nie publikowane dotąd wyniki badań. Referat mgr. Józefa Skowronka zaprezentował aktualny stan badań przetrwałej na Wzwyżkach w Nieszawach. Następnie mgr. Marek Urbański omówił badania graficzne terytorium przetrwałej i otaczającego w Nieszawach-Małej Wsi oraz T. Dąbki i podziękował referentowi za ciekawą i cenną informację.

Krótkiego podsumowania przedstawił referat dr hab. prof. Józef Wójcicki, który podziękował referentów za interesujące i wartościowe referaty i podziękował mgr. Jankowskiej.

Prof. dr hab. Józef Wójcicki

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI PT. „MAŁOPOLSKIE BUDOWNICTWO OBRONNE”

W dniach od 3 do 5 października 1984 r. Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska w Tarnowie, należąca do Oddziału Krakowskiego PP Pracowni Konserwacji Zabytków, zorganizowała, we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Tarnowie, sympozjum naukowe na temat problematyki badań dotyczących małopolskiego budownictwa obronnego w średniowieczu i czasach nowożytnych do połowy XVII w. Celem sympozjum było podsumowanie dotychczasowych wiadomości oraz prezentacja nowych odkryć odnośnie do takich zagadnień, jak: grodziska wczesnośredniowieczne, średniowieczne mury miejskie oraz zamki średniowieczne i nowożytne.

Program spotkania przewidywał wystąpienia o charakterze syntetycznym i monograficznym, szereg komunikatów tematycznych, prezentację wyników badań PAK w Tarnowie oraz zwiedzanie najciekawszych obiektów architektury obronnej województwa tarnowskiego. Do uczestnictwa w sympozjum zostali zaproszeni archeolodzy, architekci i historycy zajmujący się tą tematyką z wszystkich ośrodków naukowych i konserwatorskich Małopolski, z ważniejszych ośrodków w innych częściach kraju oraz goście z Czechosłowacji – w sumie 120 osób.

W pierwszym dniu obrad sesję plenarną rozpoczęło krótkie wystąpienie kierownika PAK w Tarnowie mgr. Eligiusza Dworaczynskiego, który w imieniu organizatorów zapoznał zebranych z ważniejszymi sprawami organizacyjnymi, a następnie przekazał głos dr. Lechowi Krzyżanowskiemu, dyrektorowi Zarządu PP PKZ w Warszawie. Mówca w imieniu tej instytucji powitał uczestników sympozjum, scharakteryzował pięcioletnią działalność PAK w Tarnowie oraz zaproponował przewodnictwo sesji prof. dr. hab. Janowi Machnikowi. Przewodniczący wprowadził zebranych w tematykę sympozjum, zwracając szczególną uwagę na korzystne okoliczności podjęcia dyskusji na temat stanu badań grodzisk wczesnośredniowiecznych. Jako konsultant PAK w Tarnowie przedstawił pokrótce osiągnięcia i program dalszej działalności badawczej pracowni. Następnie udzielił głosu sekretarzowi KW PZPR w Tarnowie, mgr. Janowi Karkowskiemu, który nakreślił program władz województwa w aspekcie rozwoju kultury i nauki, a w szczególności finansowania badań i ochrony zabytków architektury obronnej.

Jako pierwszy z referentów wystąpił mgr Marian Kornecki, kierownik Pracowni Dokumentacji Naukowo-Konserwatorskiej PP PKZ w Krakowie, prezentując ciekawy materiał dotyczący nazewnictwa z zakresu architektury obronnej w różnych okresach historycznych. Drugi referat, dr. Michała Parczewskiego, dotyczył stanu badań nad grodziskami wczesnośredniowiecznymi w dorzeczu Sanu i Wisłoki. Duże zainteresowanie wzbudziła seria zdjęć lotniczych wykonanych przez Autora. W dalszej części sesji plenarnej wystąpił mgr Stanisław Kołodziejki z Wojewódzkiego Ośrodka Archeologiczno-Konserwatorskiego w Kielcach na temat obronnych rezydencji z terenu średniowiecznego województwa krakowskiego. W refe-

racie omówiony został stan bazy źródłowej z propozycją nowej interpretacji jej ważniejszych punktów. Z kolei dr hab. Maria Cabalska z Instytutu Archeologii UJ w Krakowie omówiła własne badania i interpretacje wielkich grodów umocnionych potrójnymi wałami z terenu Małopolski. Sesję plenarną zakończył referat dr. Jiří Slamy z Uniwersytetu Karola w Pradze, w którym Autor przedstawił problematykę uwarunkowań historycznych rozwoju i przemian czeskich grodzisk w X w.

Obrazy popołudniowe prowadzone były w dwóch sekcjach. Tematyka sekcji pierwszej, której przewodniczył prof dr hab. Marek Gedl z Instytutu Archeologii UJ, dotyczyła grodzisk okresu wczesnego średniowiecza. Obrady sekcji rozpoczęli przedstawiciele PAK w Tarnowie. Mgr Jerzy Okoński zaprezentował wyniki najnowszych badań grodziska w Zawadzie, należącego do kompleksu zabytkowego Góry św. Marcina w Tarnowie, natomiast mgr Andrzej Cetera omówił zabudowę mieszkalną tego obiektu na tle porównawczym.

Dwa następne referaty dotyczyły największego grodziska wczesnośredniowiecznej Małopolski w Stradowie k. Kazimierzy Wielkiej. Mgr Urszula Maj z Zakładu Archeologii Małopolski IHKM PAN w Krakowie zwróciła uwagę na konieczność zweryfikowania dotychczasowych poglądów na temat chronologii obiektu, postulując „odmłodzenie” go o dwa stulecia, a dr Helena Zoll-Adamikowa z tej samej instytucji omówiła czworokątne półziemianki z korytarzykami. Ostatni komunikat wygłoszony przez mgr. Jacka Poleskiego z Instytutu Archeologii UJ poświęcony był najnowszym badaniom grodziska w Naszacowicach.

W dyskusji poruszano przede wszystkim sprawę chronologii wielkich grodzisk z terenu Małopolski określanych jako wiślańskie. Wyniki badań tych obiektów skłaniają do przyjęcia młodszego datowania. W tej sytuacji problem hipotetycznej interpretacji zjawiska wielkich grodzisk pozostaje nadal otwarty.

Sekcji drugiej, poświęconej badaniom archeologiczno-architektonicznym zamków średniowiecznych i nowożytnych, przewodniczył doc. dr hab. Tadeusz Poklewski. W pierwszym referacie mgr Eligiusz Dworaczyński omówił wyniki badań zachodniej części zamku na Górze św. Marcina w Tarnowie. Dwa następne wystąpienia dotyczyły badań zamku w Wieliczce. Mgr Bogusław Krasnowolski z Pracowni Badań Naukowo-Historycznych PKZ podsumował stan badań tego obiektu oraz zamku w Bochni w aspekcie historycznym i urbanistycznym, a mgr Marek Trusz z Pracowni Badań Architektonicznych PKZ zaprezentował najciekawsze odkrycia architektoniczne. Jako ostatni wystąpił doc. T. Poklewski prezentując zbiór problematyki konserwatorskiej zamku w Koźminie. Tematyka wystąpienia była zarysem długiej dyskusji, w której poruszano zagadnienia metodyczne i konserwatorskie dotyczące badań, zabezpieczania i ekspozycji ruin.

W drugim dniu sympozjum, które zaszczylił swą obecnością prof dr hab. Witold Hensel, kontynuowano dyskusję w gronie wszystkich uczestników. Następnie zorganizowano wycieczkę do najciekawszych obiektów zabytkowych województwa tarnowskiego. W pierwszej kolejności zwiedzano zamek w Dębnie, gdzie przygotowana była ekspozycja obrazująca działalność Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej w Tarnowie. Dalsza trasa wiodła przez Melsztyn i Czchów do Wiśnicza.

W trzecim dniu obrady, pod przewodnictwem dr Heleny Zoll-Adamikowej, miały charakter sesji sprawozdawczej z najnowszych badań zamków średniowiecznych i nowożytnych. I tak dr hab. Maria Cabalska omówiła własne badania zamków w Muszynie i Pieninach, a mgr Maria Zielińska z Muzeum Okręgowego w Sanoku zaprezentowała odkrycia na terenie zamku sanockiego.

Analogiczny charakter miało wystąpienie mgr Krystyny Kruczek z Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PKZ w Krakowie dotyczące działalności tej jednostki na niwie badań murowanej architektury obronnej. Duże zainteresowanie wywołał temat badań architektonicznych zamku w Żywcu, poruszony przez mgr inż. arch. Marię Bicz z Pracowni Badań Architektonicznych PKZ. Nie znane dotychczas odkrycia pozwoliły w bardzo przejrzysty sposób nakreślić fazy rozwoju tego obiektu. Ostatni komunikat w zastępstwie autora, mgr Barbary Gedlowej, wygłosił prof. dr hab. Marek Gedl, a dotyczył on badań archeologicznych gródka stożkowatego w Zbrojewsku.

Obrazy plenarne końcowej części sympozjum rozpoczął mgr inż. arch. Olgierd Wójcik, Wojewódzki Konserwator Zabytków w Tarnowie, zapoznając zebranych z problematyką konserwatorską obiektów architektury obronnej z woj. tarnowskiego oraz z aktualnymi możliwościami działania tej instytucji. Mgr Zbigniew Pianowski z Pracowni Archeologicznej na Wawelu w swoim referacie na temat początków umocnień murowanych w Małopolsce omówił szeroko zagadnienia zamku romańskiego na Wawelu w świetle najnowszych badań. Ostatni referat wygłoszony przez dr. Jacka Przeniosło z IHKM PAN w Warszawie dotyczył osiągnięć badawczych na zespołach architektury obronnej przy zastosowaniu metody geofizycznej.

Po dyskusji na temat wygłoszonych referatów i komunikatów podsumowania obrad dokonał prof. dr hab. Marek Gedl, zwracając uwagę zebranych na wielką wagę dokonanych w ostatnim okresie odkryć. Wyniki badań grodzisk wczesnośredniowiecznych determinują konieczność rewizji niektórych poglądów, a aktualność tego zagadnienia wykazało zdaniem mówcy sympozjum w Janowicach w sposób jednoznaczny.

Eligiusz Dworaczynski

SYMPOZJUM „KULTURA TRZCIEŃSKA W POLSCE”

W dniach 13-14 października 1984 r. w Krakowie odbyło się pierwsze ogólnopolskie sympozjum poświęcone problematyce kultury trzcieńskiej w Polsce, zorganizowane przez Państwowe Zakłady Archeologiczne i Numizmatyczne. Odbywały w Krakowie i Nowej Hucie. Brało w nim udział około 50 archeologów z Krakowa, Warszawy, Łodzi, Wrocławia, Lublina, Katedra, Częstochowy, Frankfurtu nad Menem oraz z Berlina Zachodniego.

Omawia sympozjum otworzył sekretarz generalny PTAN dr. dr. Jan Dąbrowski oraz przewodniczący sekcji archeologicznej Instytutu Kultury Trzcieńskiej PTAN mgr Witold Konecki. Z ogólnopolskich referatów wygłoszonych wyczerpująco zapoznaliśmy. Jako pierwszy wygłosił dr. dr. Jan Dąbrowski o programowych referatach: „Stan i potrzeby badań nad kulturą trzcieńską”. Następnie mgr Wojciech Nigra przedstawił problematykę wczesnośredniowiecznej kultury trzcieńskiej. Zagadnienie obradki geograficznej zajęli się mgr Elżbieta Kłoczka, natomiast mgr Helena Witold referowała kulturę trzcieńską w Polsce zachodniowschodniej.

Drugą grupę referatów stanowiły omówienia stanowisk, co do których sami autorzy oraz referenci na ich temat przez uczestników referatów do ich przydatności do kultury trzcieńskiej. Scenariusz konferencyjny w tym zakresie wyłożył przewodniczący w referacie mgr Leokadia Żółka materiały ze stanowisk w Berlinie, węg. Katedra, znajdujących się na programie trzcieńsko-pradziękach, a referent krakowski z tego stanowiska referował mgr Bogusław Marzec. Materiały z Berlina Krakowskiego oprowadził dr. Ryszard Grygał, natomiast mgr Andrzej Maraga przedstawił komunikat „Problem przydatności kulturowej grobli szlacheckich z Białoboku, węg. Katedra”, którego pierwszym dziełem obrad.

Konferencyjne drugie dzieło sympozjum prof. dr. Marek Gedl scharakteryzował sytuację kulturową w starożytności i w tym zakresie referował mgr Elżbieta Kłoczka. Dr. dr. Andrzej Konecki przedstawił następnie Berlin i wczesnośredniowieczny zespół badany np. dr. dr. Jacka Mikulowicza z Instytutu Państwowego. W kolejnym wygłoszeniu dr. dr. Jan Michalski omówił problem kultury trzcieńskiej w dolnym biegu rzeki Czarny i Wschodniej. Referat mgr. Andrzej Kucharski poświęcony był obradki materiałów kultury trzcieńskiej z terenu Nowej Huty, datowanych na podstawie badań w środowisku trzcieńskim. Omówienie kulturowych pochodzenia polskiego, natomiast dr. dr. Jerzy Kopyciński przedstawił problem scharakteryzowania koczowniczej kultury trzcieńskiej na przykładzie wybranych stanowisk trzcieńskich z archeologicznych obiektów kultury trzcieńskiej.

Ostatnia grupa referatów to: „Badania nad wczesnośredniowieczną kulturą trzcieńską na przykładzie woj. węg. Katedra i Katedra, węg. Katedra, węg. Katedra”, omówienie mgr. Katarzyna Kuczyńska; komunikat mgr. Wojciecha Nigry, który przedstawił wyniki w Krakowie-Katowicach na tej polskiej części kultury trzcieńskiej; omówienie mgr. Jacka Kuczyńskiego